

OPETUSHALLITUS

Jyri Manninen, Saara Luukannel ja Paula Paasto

VÄLIRAPORTTI

Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektien, Hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektien, Näyttöjen yhteensovittamisprojektien ja Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektien toiminta vuosina 2004 ja 2005

Jyri Manninen, Saara Luukannel ja Paula Paasto

VÄLIRAPORTTI

**Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektien, Hyvien näyttökäytäntöjen le-
vittämisprojektien, Näyttöjen yhteensovittamisprojektien ja Koulutuksen järjes-
täjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektien toiminta vuosina 2004 ja 2005.**

OPETUSHALLITUS

© Opetushallitus ja tekijä
Taitto: Edita Prima Oy

ISBN 978-952-13-3523-5 (nid.)
ISBN 978-952-13-3450-4 (pdf)

Edita Prima Oy, Helsinki 2007

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	5
1 SELVITYKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET.....	7
1.1 Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa	7
1.2 Selvityksen tavoitteet	8
2 AINEISTON KÄSITTELY JA ANALYYSI	9
3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN KEHITTÄMISPROJEKTIEIN TOIMINTA 2004 - 2005	11
3.1 Projektien organisoituminen, yhteistyötahot ja toimintatavat.....	11
3.1.1 Projektihallinto ja ohjausryhmät.....	11
3.1.2 Tiedotus, verkostot ja koulutus.....	11
3.1.3 Laadunvarmistus	12
3.2 Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämissuunnitelmat	13
3.2.1 Tavoitteet, kehittämissuunnitelmat ja keskeiset tulokset	13
3.2.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat	13
3.3 Hyvien näyttökäytäntöjen levittämissuunnitelmat.....	15
3.3.1 Tavoitteet, kehittämissuunnitelmat ja keskeiset tulokset	15
3.3.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat	16
3.4 Oppimistulosten arvioinnin kehittämissuunnitelmat	17
3.4.1 Tavoitteet, kehittämissuunnitelmat ja keskeiset tulokset	17
3.4.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat	17
3.5 Näyttöjen yhteensovittamissuunnitelmat	19
3.5.1 Tavoitteet, kehittämissuunnitelmat ja keskeiset tulokset	19
3.5.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat	19
3.6 Johtopäätöksiä ja kehittämissuunnitelmia	20

TIIVISTELMÄ

Selvitys liittyy ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen ammatillisessa opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa. Ammattiosaamisen näytöt otettiin käyttöön kaikissa perustutkinnoissa 1.8.2006. Selvityksen tavoitteena on kuvata ammattiosaamisen näyttöjä kehittävien projektien toimintaa ja tuloksia vuosina 2004 ja 2005. Selvitys toteutettiin projektityypeittäin. Aineistona toimivat oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektien (4 kpl), hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektien (6 kpl), näyttöjen yhteensovittamisprojektien (2 kpl) ja koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektien (6 kpl) laadulliset raportit vuosien 2004 ja 2005 toiminnasta. Raportteja on yhteensä 27 kpl. Selvityksessä kuvataan projektien tavoitteet ja kehittämiskohteet, keskeiset tulokset sekä jatkoselvitystä vaativat asiat. Lisäksi arvioidaan projektien organisoitumista (hallinto, verkostot, yhteistyö) ja mahdollisia ongelmakohtia.

Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektit ovat kehittäneet näytöissä tarvittavia yhteistyömalleja, verkostoja ja opetussuunnitelmia huomioimaan paremmin ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto. Pääpaino projekteissa on ollut työelämäyhteistyön ja opetussuunnitelmien kehittäminen. Joissakin perustutkinnoissa kansalliset näyttöaineistot ovat hyvin keskeneräisiä ja ristiriitaisia etenkin arviointikriteereiden osalta. Jotkut perustutkinnot taas ovat voineet hyödyntää näyttöaineistoja melko hyvin. Kansallisten näyttöaineistojen käyttö on vielä alkuvaiheessa eikä järjestelmällistä palautetta voida vielä kerätä. Oppilaitoksissa kaivataan enemmän ohjausta koulutuksenjärjestäjän opetussuunnitelman ja näyttösuunnitelmien laatimiseen. Ongelmana on ollut myös työpaikkaohjaajien saaminen koulutustilaisuuksiin sekä yritysten saaminen mukaan ammattiosaamisen näyttöjen kehittelyyn ja toteutuksiin.

Hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektit ovat jalkautuneet oppilaitoksiin ja levittäneet edelleen aikaisemmissa projekteissa tuotettuja hyviä näyttökäytäntöjä. Haasteeksi on noussut joillakin aloilla opettajien muutosvastarinta, mikä on kuitenkin vähentynyt tiedon ja ymmärryksen lisääntymisen myötä. Työelämän edustajat ja opiskelijat ovat ottaneet ammattiosaamisen näytöt pääsääntöisesti innostuneesti vastaan. Ongelmalliseksi on koettu opetussuunnitelmatyö, opettajien sitoutuminen ja työelämäyhteistyö.

Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektit ovat keskittyneet arviointiaineistojen keräämiseen kansallista oppimistulosten arviointia varten. Käytännössä on tehty myös paljon ammattiosaamisen näyttöihin liittyvää tiedotus- ja koulutustoimintaa. Tulosten analyttisiä arviointeja ei ole ehditty vielä tehdä. Haasteeksi on noussut toimijoiden heterogeenisyys, mikä on vaatinut ajan ja resurssien käyttämistä näyttöjen ja projektin perusteisiin perehtymiseen alussa. Syksyllä 2004 ongelmia aiheutti lisäksi kansallisten näyttöaineistojen keskeneräisyys.

Näyttöjen yhteensovittamisprojektit ovat testanneet ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen näyttöjen yhteensovittamista. Näyttöaineistojen ja lomakkeiden yhteensovittaminen onnistuu helposti, mikä on etu etenkin työelämän edustajien kannalta. Ongelmana luonto- ja ympäristöalan kokeilussa on ollut se, että kansalliset näyttöaineistot eivät vastaa kaikilta osin työelämän vaatimuksia.

Keskeisinä jatkokehittämisalueina nousevat esille työelämän edustajien näyttöperehdytys ja näyttöjärjestelmän kehittämiseen ja toteutukseen osallistuminen, näyttömateriaalien ja

ohjeistojen kehittäminen (laatu, määrän optimointi), oppilaitosten välinen ja alueellinen yhteistyö sekä opetussuunnitelmien ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteyden kehittäminen. Jälkimmäisessä on kyse sekä opetussuunnitelmien kehittämisestä siten, että niissä huomioidaan näytöt ja niissä tarvittava osaaminen, että opetussuunnitelmien noudattamisesta ja kehittämisestä yleensä. Selvitys on toteutettu Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tuella.

1 SELVITYKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

1.1 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN KEHITTÄMINEN AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

Selvitys liittyy ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen ammatillisessa opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa. Selvityksen kohteena on oppimistulosten arvioinnin kehittämiprojektien, hyvien näyttökäytäntöjen levittämiprojektien, näyttöjen yhteensovittamisprojektien ja koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämiprojektien toiminta vuosina 2004 ja 2005. Aineistona toimivat projektien laadulliset raportit, joilla projektit raportoivat toiminnastaan vuosina 2004 ja 2005. Raportteja on yhteensä 27 kappaletta. Kyseessä on väliraportti, sillä projektit jatkavat toimintaansa vuodelle 2006, osa vuoden 2007 loppuun asti. Selvitys on toteutettu Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tuella.

Ammattiosaamisen näytöt tuottavat tietoa koulutuksen vaikuttavuudesta, osaamisen tasosta ja siitä, miten opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja työelämän ammattitaitovaatimukset on saavutettu koulutuksessa. Näytöillä pyritään parantamaan ammatillisen koulutuksen laatua. Näyttöjen toivotaan vaikuttavan välillisesti myös ammatillisen koulutuksen opetusjärjestelyihin ja opiskelijan tuki- ja ohjaustoimiin. Ammattiosaamisen näytöt ovat osa opiskelijan arviointia, ja näytöillä arvioidaan keskeinen ammatillinen osaaminen. Opiskelija osoittaa työtilanteessa tai -prosessissa, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisten opintojen tavoitteet ja työelämän edellyttämän ammattitaidon. Oppilaitokset ja työpaikat yhdessä suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat näytöt. Näytöillä tavoitellaan myös opiskelija-arvioinnin yhtenäistämistä ja työelämän osapuolien saamista mukaan ammattitaidon arviointiin. (Nyyssölä 2003).

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen aloitettiin joulukuussa 1999, jolloin käynnistettiin ensimmäiset näyttöpilotit kansallisella rahoituksella. Näyttöhanke laajentui koskemaan lähes kaikkia ammatillisia perustutkintoja vuosina 2000 ja 2001. Tällöin näyttöhanke pääasialliseksi rahoituslähteeksi tuli Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Euroopan sosiaalirahasto on tärkein väline Euroopan unionin muuttaessa työllisyyspoliittiset tavoitteensa käytännön toimenpiteiksi jäsenmaissa. Tavoite 3 – ohjelma on rahoituksellisesti suurin ESR-ohjelma ja sitä toteutetaan koko maassa tavoite 1 – aluetta (Itä- ja Pohjois-Suomi) ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tavoite 3 -ohjelman toteuttamisalue kattaa yli 80 % Suomen väestöstä. Tavoite 3 – ohjelma on kehittämisohjelma, jolla etsitään, kokeillaan ja tuotetaan uusia näkökulmia ja levitetään hyviä käytäntöjä suomalaiseen työvoima-, elinkeino- ja koulutuspolitiikkaan. Näyttöjen kehittäminen tukee erityisesti Tavoite 3 -ohjelman painotusten mukaista työelämälähtöisten koulutusmallien kehittämistä.

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittämis- ja kokeilutoiminta on jatkunut erilaisina Opetushallituksen hallinnoimina ja ESR-rahoitteisina projekteina koko EU-rakennerahastokauden ajan. Ammattiosaamisen näytöt on otettu käyttöön 1.8.2006 alkaessa koulutuksessa kaikissa perustutkinnoissa.

1.2 SELVITYKSEN TAVOITTEET

Selvityksen tavoitteena on ns. uusien näyttöprojektien toiminnan analyysi ja tulosten tiivistäminen. Selvitys toteutetaan projektityypeittäin. Aineistona on oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektien (4 kpl), hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektien (6 kpl), näyttöjen yhteensovittamisprojektien (2 kpl) ja koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektien (6 kpl) laadulliset raportit vuosilta 2004–2005. Arvioitavia raportteja on yhteensä 27 kpl. Raporttien pituus vaihtelee 6 tekstisivusta + 16 liitesivusta aina 79 tekstisivuun + 230 liitesivuun (ohjaus- ja projektiryhmien kokousmuistioita, osallistujalistoja, lehtileikkeitä ym.).

Selvityksen tavoitteena on koota projekteista

1. Tavoitteet ja kehittämiskohteet
2. Keskeiset tulokset
3. Asiat, jotka vaativat jatkoselvitystä

Lisäksi selvitetään projektien organisoitumista (hallinto, verkostot, yhteistyö) ja mahdollisia ongelmakohtia.

2 AINEISTON KÄSITTELY JA ANALYYSI

Selvitys pohjautuu projektien vuosien 2004 ja 2005 toimintaa kuvaaviin laadullisiin raportteihin. Aineistoa on kahden näyttöjen yhteensovittamisprojektin osalta täydennetty kahdella projektien vetäjille tehdyllä puhelinhaastattelulla. Arvioitavat projektit ja niiden hallinnoinnista vastaavat organisaatiot on kuvattu oheisessa taulukossa. Projektit on ryhmitelty projektityypeittäin.

Hakijan/Hallinnoijan nimi	Projektin nimi
Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektit (6 kpl)	
Riihimäen kaupunki/Riihimäen kauppaoppilaitos	RIIHY - näytöistä työelämään
Invalidisäätiö/Keskuspuiston ammattiopisto	Valmis näyttöön!
Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä	NÄYTTÖPORTAALI - Hyvät näyttökäytännöt
AEL Oy	BLANCO 1-2-3
Rauman kaupunki/Rauman ammattiopisto	NÄKES - Näyttöjen arviointijärjestelmän kehittäminen Satakunnassa
Kotkan kaupunki/Sivistystoimi/Kotkan ammatillinen koulutuskeskus	Amy
Hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektit (6 kpl)	
AEL Oy	Näyttöjen sanansaattaja
Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä/Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	Kulttuurinäyttö - hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen kulttuurialalla
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen
PHKK/Päijänne-instituutti	Näytöt käyttöön luonnonvara-alalle
Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä Ylivieskan seutu	SOTE HYNÄLÄ Hyvien näyttökäytänteiden levittäminen sosiaali- ja terveysalalla
OSAKK/Oulun seudun ammattiopisto/Kontinkankaan yksikkö	SOTE HYVÄLÄ Hyvien näyttökäytäntöjen levittäminen lääkealalla
Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektit (4 kpl)	
Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	SOTE JÄRKEVÄ Oppimistulosten arvioinnin kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla
Koulutuskeskus Tavastia	ARVI
TAO, Turun ammattiopistosäätiö	ARVO
AEL Oy	KONSENSUS Oppimistulosten arvioinnin kehittäminen
Näyttöjen yhteensovittamisprojektit (2 kpl)	
Huittisten Ammatti- ja yrittäjäopisto	LUVA näytöt 1:1
Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	SOTE YHTENÄ Näyttöjen yhteensovittamismahdollisuuksien selvittäminen sosiaali- ja terveysalalla

Laajan laadullisen raporttipohjaisen aineiston käsittelyä ja analyysia varten tehtiin Excel-pohja, johon merkittiin sarakkeiden otsikoiksi arvioinnin kannalta keskeiset teemat, joita ovat:

- Tavoitteet
- Projektin organisointuminen
- Toimintatavat
- Yhteistyötahot
- Ongelmakohdat
- Määrät (vain levitysprojekteista)
- Kehittämiskohteet
- Keskeiset tulokset
- Jatkoselvitystä vaativat asiat

Raporttien lukemisen yhteydessä koottiin tiedot teemoittain kunkin otsikon alle projekti-kohtaisesti.

Analyysi on tehty Excel-pohjaan kootusta aineistosta. Kyseessä on laadullinen aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa aineisto on teemoiteltu. Jatkoselvitystä vaativat teemat on myös kvantifioitu (laskettu kuhunkin teemaan sijoittuvien lausumien frekvenssit) painotusten esille saamiseksi. Lisäksi raporteista on koottu havaintoja ja olennaisia tuloksia vapaamuotoisesti.

3 AMMAATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN KEHITTÄMISPROJEKTtien TOIMINTA 2004 - 2005

Projektien hallintomalleja ja toimintatapoja on kuvattu aluksi yleisellä tasolla. Projektien tavoitteet, tulokset ja jatkoselvitystä vaativat asiat on esitetty sen jälkeen projektityypeittäin.

Projektien tulosten arvioinnin osalta on hyvä muistaa, että aineisto pohjautuu projektien raportteihin vuosien 2004 ja 2005 toiminnasta, eli tulokset vastaavat tammikuun 2006 tilannetta. Useimmat projektit jatkavat toimintaansa vuoden 2006 tai 2007 loppuun, joten kyseessä ovat projektien välivaiheen tulokset.

3.1 PROJEKTtien ORGANISOITUMINEN, YHTEISTYÖTAHOT JA TOIMINTATAVAT

3.1.1 Projektihallinto ja ohjausryhmät

Lähes poikkeuksetta projektit olivat organisoituneet samanlaisen perusmallin mukaan. Projektit toteutettiin oppilaitosverkostojen avulla, ja verkostojen koko vaihteli 3 oppilaitoksesta aina 15 oppilaitokseen asti. Projektiorganisaatiot noudattivat pääsääntöisesti seuraavaa mallia:

- projektipäällikkö koordinoivasta organisaatiosta (mahdollisesti apuna myös projektisihteeri)
- ala- tai oppilaitoskohtaiset koordinaattorit
- ala- tai oppilaitoskohtaiset kehittämissryhmät
- ohjausryhmä, jossa mukana
 - o oppilaitosten edustus
 - o alan yritysten edustajia
 - o usein ammattijärjestöjen edustus
 - o usein opiskelijajärjestöjen edustus
 - o joissakin tapauksissa Opetushallituksen edustus

Ohjausryhmien tehtävänä on ollut pääsääntöisesti projektien työ- ja toteutussuunnitelmiin ja niiden muutosten hyväksyminen, laadunvarmistus ja projektien etenemisen seuranta. Ohjausryhmät ovat kokoontuneet 1-5 kertaa kahden raportointivuoden aikana. Työelämän edustajien määrä ohjausryhmissä vaihtelee 1-5 edustajan välillä ohjausryhmän ja hankkeen koosta riippuen.

3.1.2 Tiedotus, verkostot ja koulutus

Projekteissa oli lähes poikkeuksetta rakennettu vahva verkosto toteutuksen tueksi. Verkostojen rooli oli yleensä aineistojen keruun ja erilaisten kokeilujen koordinointi ja toteutus oppilaitoksissa. Verkostot toimivat myös tiedotuskanavana.

Useimmissa projekteissa oli mukana työelämän edustus (työnantaja ja/tai työntekijätaho) joko ohjausryhmässä tai konkreettisemmin yhtenä toimijana, esim. näyttökokeilujen järjestämisen tukena. Työelämäyhteyksien kehittäminen on kuitenkin yksi keskeinen haaste jatkossa.

Tiedotus tapahtui pääasiassa esitteiden sekä projektien omien tai oppilaitoksen verkkosivujen kautta. Projektien yhteydenpitoa ja kehittämistä tukivat myös valtakunnalliset verkostotapaamiset ja koulutuspäivät. Verkostotapaamisia on ollut hieman harvemmin kuin koulutustapahtumia. Valtakunnalliset ja alueelliset koulutuspäivät ovat toimineet aktiivisina osaamisen jakamisen foorumeina.

3.1.3 Laadunvarmistus

Projektien laadunvarmistustavat vaihtelivat varsin paljon. Laadunvarmistus kohdistui kahden kokonaisuuteen, (1) näyttöjen ja niiden materiaalien ja aineistojen laatu sekä (2) itse projektin toteutuksen laatu. Pääpaino on ollut selvästi ensimmäisessä kokonaisuudessa. Osa projektien toimijoista oli osallistunut Opetushallituksen laatukoulutukseen ja hankkeessa sovellettiin siellä esiteltyjä menetelmiä erityisesti ensimmäisen laatukokonaisuuden yhteydessä. Ohjausryhmät nähtiin osana laatutyötä, ja vastaavasti laatuvarmennettujen kansallisten näyttöaineistojen käyttö sinänsä koettiin laadunvarmistusmenetelmäksi. Joissakin projekteissa oli määritelty laatumalli tai erillinen laadunvarmistussuunnitelma. Varsin yleistä oli kuitenkin se, että laadunvarmistus tapahtui vain perinteisten opiskelijapalautteiden tai keskustelujen avulla. Joissakin projekteissa oli mukana myös kehittyneempiä laadunvarmistustoimenpiteitä, jotka vaihtelivat oppilaitoksen omasta laatu järjestelmästä ulkopuoliseen arvioitsijaan. Myös erilaiset kyselyt ja palautelomakkeet ovat olleet yleisiä.

Projekteissa käytettiin seuraavia laadunvarmistusmenetelmiä, jotka voidaan kohteen ja menetelmän luonteen mukaan luokitella kolmeen ryhmään:

Palautepohjainen näyttöjen laadunarviointi:

- näyttöistä kerätty opiskelijoilta palautetta: ryhmäpalautteet ja lomakekyselyt
- palautetta kerätään opettajilta, opiskelijoilta ja työpaikkaohjaajilta
- arviointikeskusteluja opiskelijoiden kanssa näytön jälkeen
- omalla case-pohjalla sekä henkilökohtaisen näyttösuunnitelman kautta
- ammattiosaamisen näyttösuunnitelmista ja opetussuunnitelmista on kerätty palautetta työelämältä ja opiskelijoilta

Kansalliseen laadunvarmistukseen perustuva materiaalien laadunhallinta:

- näyttötutkinnon näyttöjen arvioijina toimivat tutkintotoimikunnan hyväksymät arvioijat
- arvioinnin apuvälineenä tasokuvaus ja arviointilomake
- OPH:n laadunvarmennusmateriaalia näyttökokeilujen yhteydessä
- arviointia dokumentoitu OPH:n arviointilomakkeella

Projektien toteutuksen laadunvarmennus:

- sisäinen arviointi: arviointikysely tehty toimijoille
- jatkuva itsearviointia, omasta ja tiimin toiminnasta
- 1 henkilö vastaa, kirjallinen suunnitelma, sisäinen ja ulkoinen laadunvarmennus ja projektin laadunvarmennus
- palautetiimi: tutkimus ja laadunvarmennus
- laaturyhmä

3.2 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN ARVIOINTIKÄYTÄNTÖJEN KEHITTÄMISPROJEKTIT

3.2.1 Tavoitteet, kehittämiskohteet ja keskeiset tulokset

Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämiprojekteissa tavoitteena on:

- liittää ammattiosaamisen näytöt osaksi koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaa seudullisessa yhteistyössä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- hyödyntää kansallisia näyttöaineistoja ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- kehittää arviointikäytäntöjä
- tuottaa oppimistulokset paikallisella tasolla
- testata näyttöperusteista kansallista oppimistulosten arviointimallia
- kouluttaa ja perehdyttää opettajat, opiskelijat ja työelämän edustajat omassa projektissa näyttöperusteiseen ja kansalliseen arviointiin
- hyödyntää ammattiosaamisen näytöistä saatua palautetta itsearvioinnissa ja toiminnan kehittämisessä
- levittää projektin tulokset ja kokemukset

Käytännössä pääpaino projekteissa on ollut selvästi työelämäyhteistyön kehittäminen ja opetussuunnitelmien kehittäminen.

3.2.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat

Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämiprojekteissa huomattiin, että varsinkin yhteiskuntatieteen, liiketalouden ja hallinnon alan sekä luonnontieteiden kansalliset näyttöaineistot ovat keskeneräisiä ja ristiriitaisia etenkin arviointikriteereiden osalta. Osa opettajista kokee ne jopa käyttökelvottomiksi. Muut alat ovat voineet hyödyntää näyttöaineistoja melko hyvin. Kansallisen näyttöaineiston käyttö on ollut sen verran alkuvaiheessa, että järjestelmällistä palautetta ei ole voitu vielä kerätä.

Työelämän edustajat ovat kiinnostuneita yhteistyöstä opetussuunnitelmien osalta, mutta konkreettista yhteistyötä ei ole vielä syntynyt. Joillakin aloilla opettajien viesti on, että työssäoppimispaikat eivät ole kiinnostuneita ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta. Yhteistyö työelämän kanssa on ollut vielä vähäistä joissakin projekteissa. Koska työelämän edustajat irrottautuvat työstään huonosti, on näyttöihin perehdyttäminen siirretty työpajoille ja työnantajan tilaisuuksiin. Näytön ohjaukseen työpaikalla pitää kiinnittää jatkossa enemmän huomiota.

Jatkoselvittämistä vaativat asiat selvitettiin sisällönanalyysin avulla projektityypeittäin. Projektien raporteissa mainitut jatkoselvitystä vaativat asiat koottiin yhteen, ja aineistosta tehtiin laadullinen, aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Jatkokehittämisalueet on tiivistetty projektityypeittäin sisällönanalyysissa löydettyihin pääluokkiin sisällön mukaan oheisessa taulukossa kuvatulla tavalla. Kehittämisalueet on nimetty raporteissa käytettyjen termien ja käsitteiden mukaan. Jokaisesta kehittämisalueesta on esitetty lisäksi käytännön esimerkki. Viimeisessä sarakkeessa on esitetty lausumien frekvenssi, eli kuinka monta kertaa kuhunkin kehittämisalueeseen sijoittuvia asioita on nostettu raporteissa esille. Taulukon alkupäässä ovat siten useimmin mainitut jatkoselvitystä vaativat asiat eli keskeisimmät kehittämishaasteet.

Kehittämisaalueisiin on kirjattu ne asiat, joihin projekteissa on ollut tarkoitus keskittyä tarkemmin kevään 2006 aikana (*"jatkossa kehitämme erityisesti..."*), ja erityisesti ne projekti-raporteissa mainitut projektissa esille tulleet asiat, joiden kehittämistä pitäisi jatkossa tukea tai selvittää jatkoprojekteissa (*"olisi hyvä selvittää..."*, *"ongelmaksi on osoittautunut..."*). Osa kehittämisaalueista on siis jo huomioitu vuonna 2006 käynnissä olevissa projekteissa, osa taas vaatii jatkossa uusien kehittämistoimenpiteiden käynnistämistä.

Arviointikäytäntöjen kehittämisprojektien raporttien pohjalta jatkokehittämistä vaativat teemat ovat seuraavat:

Kehittämisaalue	esimerkkilausuma	f
yhteistyö /alue ja oppilaitokset	Meidän pitäisi käyttää verkostoamme ja tietojamme auttaaksemme yksittäisiä kouluja opetussuunnitelmi-en teossa. Kokoaisimme muutaman ryhmän, joiden kanssa rakentaisimme muutamia opetussuunnitelma-runkoja kaikkien muiden käytettäväksi.	5
materiaalien kehittäminen	Näyttö- ja työssäoppimisen materiaalien määrä?	4
työelämän edustajien näyttöpe-rehdytys ja osallistuminen	Jatkossakin tulee perehdyttää työpaikkaohjaajia sekä näyttöjärjestelmään että näyttötutkintojärjestelmään.	4
OPS:n ja näyttöjen yhteyden kehittäminen	Oppilaitosten alakohtaisissa tilaisuuksissa on tullut ilmi, ettei opetussuunnitelma ole kovin tuttu työkalu opettajille.	3
arviointikeskustelujen kehittämi-nen	Arviointikeskustelujen kehittäminen	2
arviointikriteerien kehittäminen	Arviointikriteerien selkiyttäminen ja konkretisointi.	2
näyttötulosten analyttinen ar-viointi	Näyttöjen kehittämisen tulosten analyttinen arviointi.	2
opettajien näyttöperehdytys	Opetushenkilöstön edelleen kouluttaminen.	2
opiskelijoiden itsearviointitaito- jen kehittäminen	Opiskelijan itsearvioinnin kehittäminen.	2
tiedotuksen kehittäminen	Tiedotuksen lisääminen	2
Näyttöjen ja työelämän vaati-musten yhteensopivuus	Suurin ongelma luonto- ja ympäristöalan kokeilussa on ollut se, että kansalliset näyttöaineistot eivät vas-taa täysin työelämän vaatimuksia.	1
oppilaitosten sitoutuminen	Riippuu kovasti oppilaitoksesta, miten siellä suhtau-dutaan ammattiosaamisen näyttöihin. Tässä on var-masti oppilaitoksen johdon asenteilla suuri merkitys	1
tulosten nivominen käytäntöön	Projektin toiminnan ja tulosten nivominen oppilaitos-ten kehittämistyöhön.	1

Arviointikäytäntöjen kehittämisessä oppilaitosten välinen yhteistyö ja alueellinen yhteistyö on arvokasta, ja se nouseekin esille keskeisenä jatkokehittämisaalueena. Myös materiaalien kehittäminen ja työelämäyhteistyön lisääminen nousee esiin.

3.3 HYVIEN NÄYTTÖKÄYTÄNTÖJEN LEVITTÄMISPROJEKTIT

3.3.1 Tavoitteet, kehittämiskohteet ja keskeiset tulokset

Projekteissa on sananmukaisesti kyse aikaisemmissa projekteissa kehitettyjen hyvien näyttökäytäntöjen ja kokemusten levittämisestä. Levittämisprojektit tukevat ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa järjestämällä koulutustilaisuuksia ja tarjoamalla halukkaille oppilaitoskohtaista ohjausta.

Levittämisprojekteissa on kyse ammattiosaamisen näyttöjen tunnetuksi tekemisestä ja hyvien käytäntöjen levittämisestä eri aloille ja oppilaitoksiin. Projekteille yhteisiä ja yleisiä tuloksia ovat olleet ainakin seuraavat vaikutukset:

- tiedottaminen on ollut onnistunutta
- ymmärrys ammattiosaamisen näytöistä on lisääntynyt
- tietoisuus ammattiosaamisen näytöistä on levinnyt
- pelot uutta asiaa kohtaan ovat vähentyneet
- vastustus opettajien keskuudessa on vähentynyt tiedon myötä
- koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmatyö on saanut eväitä kansallisista näyttöaineistoista, näyttöjä järjestäviltä opettajilta ja levittäjinä toimivilta henkilöiltä
- ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelutyökaluja on pilotoitu
- syventänyt näyttökäytänteitä
- oppilaitoksissa on aloitettu koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmien muokkaus ja yleensä näyttötoiminnan suunnittelu
- näyttökoulutukset ovat herätelleet opettajat ja oppilaitokset uudistamaan vanhoja opetus- ja arviointikäytänteitään.
- on keskusteltu työssäoppimisen ohjauksesta ja arvioinnista
- näyttöjen merkitys ja arvo opiskelija-arvioinnissa on selkiintynyt

Levitysprojehtien keskeinen tulos on selvästi ollut opettajien muutosvastarinnan ja vastustuksen lieventäminen, mikä on onnistunut lisäämällä ammattiosaamisen näyttöjä koskevaa tietoa. Näyttöjen tiedotus- ja koulutustoiminnalla on ollut huomattavia välillisiä vaikutuksia oppilaitosten toimintaan. Esimerkiksi opettajat ovat alkaneet kyseenalaistamaan ja kehittämään opetuskäytäntöjä, sillä koulutus on auttanut myös omien toimintatapojen analysoinnissa ja pedagogisten lähestymistapojen tarkastelussa. Opetussuunnitelmia on lisäksi kehitetty, työelämäyhteistyö ja oppilaitosten välinen verkostoituminen ovat kehittyneet.

Levitystyötä hankaloitti lainsäädännön viivästyminen. Toisaalta monet oppilaitokset ovat heränneet melko myöhään ammattiosaamisen näyttöihin, ja kansalliset näyttöaineistot ovat vielä puutteellisia joillakin aloilla.

3.3.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat

Hyvien näyttökäytäntöjen levittämissuunnitelmissa ongelmalliseksi on koettu opetussuunnitelmatyö, opettajien sitoutuminen ja työelämäyhteistyö.

Oppilaitoksissa kaivataan ohjausta koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman ja näyttösuunnitelmien sekä -aineistojen laatimiseen enemmän. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmien rakenteissa verrattuna opetussuunnitelman perusteisiin on ollut yllättävän suuria eroja. Lisäksi näyttö-nimi sotketaan edelleen näyttötutkinnon näyttöön ja lähes jokaisessa koulutustilaisuudessa menee huomattavasti aikaa tämän eron selvittelyyn.

Kentällä on tullut esiin myös opettajien vastustus näyttöjä kohtaan. Ammattiosaamisen näyttöjen järjestämistä pidetään työläänä sekä aikaa ja taloudellisia resursseja vaativana. Aikapula, motivaation puute, kielteiset asenteet, taloudellisten resurssien riittämättömyys ja vaikeudet sovittaa näytöt työelämään ovat useimmin mainittuja vaikeuksia aiheuttaneita asioita. Taustalla vaikuttanee henkilökunnan haluttomuus ottaa vastaan uusia haasteita ja kehittää opetusta. Toisaalta kentällä ei suhtauduttu vakavasti ammattiosaamisen näyttöihin, ennen kuin lainsäädäntö oli valmis:

”Organisaatioilta oli mennä usko näyttöjen tuloon toiselle asteelle, kun laki- ja asetuspäätöksiä ei saatu aikaiseksi. Tämä vaikeutti myös yhteistyösopimusten tekemistä.”

Ongelmana on ollut myös työpaikkaohjaajien saaminen koulutustilaisuuksiin sekä yritysten saaminen mukaan ammattiosaamisen näyttöjen kehittelyyn ja suorituksiin. Työelämän edustajat arvioivat osaamista kokonaisvaltaisesti, joten heidän on vaikea arvioida opintokokonaisuuksittain. Vaatii myös ajattelutavan muutosta arvioida osaamista eikä virheitä.

Kehittämisaikaa nousee esille paljon, kuten seuraava taulukko osoittaa. Työelämän edustajien osallistuminen ja materiaalien määrän ja laadun kehittäminen nousevat tärkeimmiksi kehittämisaikueiksi.

3.4 OPPIMISTULOSTEN ARVIOINNIN KEHITTÄMISPROJEKTIT

3.4.1 Tavoitteet, kehittämiskohteet ja keskeiset tulokset

Oppimistulosten arvioinnin kehittämiprojektit kokeilevat järjestelmää, jossa kansalliseen oppimistulosten arviointiin tarvittava tieto kerätään ammattiosaamisen näytöistä. Projekteissa kerätään oppimistulosten arviointitietoa kansallisen arvioinnin pohjaksi. Painopiste on näyttöjen luotettavuuden ja vertailtavuuden ja käytännön toimivuuden kysymyksissä. Lisäksi levitetään näyttöosaamista ja hyviä käytäntöjä tiedotuksen, koulutuksen ja materiaalien avulla. Arviointitietoa hyödynnetään myös oppilaitoksen itsearvioinnissa ja koulutuksen kehittämisessä.

Kaikkien teema-alueeseen sijoittuvien projektien toiminta on muistuttanut alkuvaiheessa levitysprojehtien toimintamallia, ja projekteissa on keskitytty pääasiassa koulutukseen ja tiedottamiseen. Myös projektihenkilöstön oman koulutuksen ja perehdytyksen toteutukseen on kulunut aikaa. Levitysrooli on toisaalta mainittu myös projektien tavoitteissa. Näyttöjen käytännön toteutus ja siten arviointiaineiston keruu on käynnistynyt vaihdellen eri projekteissa ja aloilla. Kerättävän arviointitiedon kannalta on oleellista, että ammattiosaamisen näytöt on toteutettu ”oikein” ja laadukkaasti. Vuonna 2004 ja alkuvuodesta 2005 ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät säädökset eivät kuitenkaan olleet vielä valmiit, joten informaatio-ohjaus oli ainoa mahdollisuus taata laatu. Jotkut tavoitteissa mainitut vaativimmat tehtävät, kuten näyttöjen ja työelämän vaatimusten vertailu ja analyysi ovat tekemättä resurssien puutteen takia.

Projektien merkitys näkyy paremmin kansallisen oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämisen kautta, sillä projektit ovat tuottaneet kehittämistä varten aineistoja.

3.4.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat

Oppimistulosten arvioinnin kehittämiprojekteissa haasteeksi on noussut toimijoiden heterogeenisyys, mikä on vaatinut ajan ja resurssien käyttämistä näyttöjen ja projektin perusteisiin perehtymiseen alussa.

Ongelmana on ollut arvioijien vaihtuvuus, yhtenäisyyden puute näyttöjen toteutuksessa, ohjauksen kohdistaminen oikeisiin ihmisiin ja kiire työpaikoilla. Haasteena on myös koulutettujen työpaikkaohjaajien puute. Syksyllä 2004 ongelmia aiheutti lisäksi kansallisten näyttöaineistojen keskeneräisyys. Näyttöjärjestelyjä ei ollut huomioitu kaikkien oppilaitosten vuosisuunnitelmissa.

Kehittämialueita nousee raporteissa esille paljon, mutta pääasiassa yksittäisinä teemoina. Ainoa useammille projekteille yhteinen kehittämialue on työelämän sitouttaminen ja perehdyttäminen näyttöihin.

Kehittämisaalue	esimerkkilausuma	f
työelämän edustajien näyttöpe- rehdytys ja osallistuminen	Jatkossakin tulee perehdyttää työpaikkaohjaajia sekä ammattiosaamisen näyttöihin että näyttötutkin- tojärjestelmään.	3
alakohtaisten erojen huomioimi- nen	Näyttöjen suunnittelu, toteutus ja arviointi siten, että ala- ja järjestäjäkohtaiset erot huomioidaan.	1
arviointikriteerien kehittäminen	Arviointikriteerien selkiyttäminen ja konkretisointi.	1
materiaalien kehittäminen	Näyttö- ja työssäoppimisen materiaalien määrä?	1
näyttöjen arvioinnin luotettavuus ja yhteismitallisuus	Oppimistulosten arvioinnin luotettavuus ja kansalli- nen yhteismitallisuus?	1
näyttöjen käytännön kokeiluja lisättävä	Kaikissa yhteistyöoppilaitoksissa ei päästy kokeile- maan näyttöperusteista arviointia järjestelmällisesti	1
näyttötulosten analyttinen arvi- ointi	Näyttöjen kehittämisen tulosten analyttinen arviointi.	1
opettajien näyttöperehdytys	Opetushenkilöstön edelleen kouluttaminen	1
opiskelijahallinnon kehittäminen	Opiskelijahallinnon kehittäminen (tietojen syöttö yhteiseen tietokantaan).	1
opiskelijoiden näyttöperehdytys	Opiskelijoiden perehdyttäminen näyttöihin vaatii selkeästi tehostamista	1
oppilaitosten sitoutuminen	Riippuu kovasti oppilaitoksesta, mitenkä siellä suh- taudutaan ammattiosaamisen näyttöihin. Tässä on varmasti oppilaitoksen johdon asenteilla suuri mer- kitys	1
oppimistulosten arviointijärjestel- män kehittäminen	Oppimistulosten arviointijärjestelmä vaatii kehittä- mistä.	1
oppimistulosten ja jatko-opinto- vaatimusten vastaavuus?	Oppimistulosten ja jatko-opintovaatimusten vastaa- vuus?	1
oppimistulosten ja työelämän vaatimusten vastaavuus?	Oppimistulosten ja työelämän vaatimusten vastaa- vuus?	1
OPS:n ja näyttöjen yhteyden kehittäminen	Oppilaitosten alakohtaisissa tilaisuuksissa on tullut ilmi, ettei opetussuunnitelma ole kovin tuttu työkalu opettajille	1
tiedotuksen kehittäminen	Tiedotuksen lisääminen	1
tulosten nivominen käytäntöön	Projektin toiminnan ja tulosten nivominen oppilaitos- ten kehittämistyöhön.	1
työssäoppimisjärjestelmän kehit- täminen yleensä	Työssäoppimisjärjestelmän kehittäminen yleensä	1

3.5 NÄYTTÖJEN YHTEENSOVITTAMISPROJEKTIT

3.5.1 Tavoitteet, kehittämiskohteet ja keskeiset tulokset

Ammatillisen perustutkinnon näyttöjen yhteensovittamisprojekteissa on tavoitteena selvittää missä määrin ammattiosaamisen näyttöjä ja näyttötutkintojen näyttöjä voidaan sovittaa yhteen. Tavoitteena on selvittää, millä tavoin ammattiosaamisen ja näyttötutkintojen näyttöjen yhtäläisyyksiä voidaan hyödyntää ja mitkä ovat yhteensovittamisen ongelmakohdat, edellytykset ja hyvät käytännöt.

Kahdessa näyttöjen yhteensovittamisprojektissa tavoitteena oli arvioida, voidaanko ammattiosaamisen näyttöjä ja näyttötutkintojen näyttöjä sovittaa yhteen. Päätulos on, että lomakkeet ja materiaalit ovat yhteen sovitettavissa, mikä hyödyttää erityisesti työelämän edustajia, koska käytettävien lomakkeiden ja käytäntöjen kirjo vähenee. Näyttöjen yhteensovittaminen on siis onnistunut molemmissa projekteissa hyvin. Yhtenäisen materiaalin valmistaminen ja käyttö on ollut erityisesti työelämän edustajien toiveena, sillä se selkeyttää näyttöjen toteutusta työpaikoilla.

3.5.2 Ongelmat ja jatkoselvitystä vaativat asiat

Näyttöjen yhteensovittamisprojektien yhteydessä tuli selvästi ilmi aikuisopiskelijoillakin itsearviointin vaikeus. Luonto- ja ympäristöalan näyttötutkintojen osalta keväällä 2005 siirryttiin osittain työpaikoilla pidettäviin näyttöihin, mikä oli uusi tilanne kaikille osapuolille. Mukana oli yrityksiä, joilla ei ollut aiempaa kokemusta näytöistä. Kiertävien arvioijien avulla arviointi kuitenkin onnistui. Ongelma luonto- ja ympäristöalan kokeilussa on ollut se, että kansalliset näyttöaineistot eivät vastaa työelämän vaatimuksia.

Yhteensovittamisprojektien tyyppinen kokeilu, jossa pitäisi testata kokonaisia tutkintojärjestelmiä toisiinsa, onnistuu parhaiten vasta usean vuoden mittaisena selvitystyönä. Arviointilomakkeiden kokeilu ei ole edennyt aina toimintasuunnitelman mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen sujuva järjestäminen vaatii huomiota ja nimetyt vastuuhenkilöt. Haasteeksi on koettu myös työelämän aktivoiminen näyttöihin.

Jatkossa tärkeiksi kehittämisalueiksi raporteissa mainitaan seuraavat teemat:

Kehittämialue	esimerkkilausuma	f
materiaalien kehittäminen	Näyttö- ja työssäoppimisen materiaalien määrä?	2
Näyttöjen ja työelämän vaatimusten yhteensopivuus	Suurin ongelma luonto- ja ympäristöalan kokeilussa on ollut se, että kansalliset näyttöaineistot eivät vastaa täysin työelämän vaatimuksia.	1
opiskelijoiden itsearviointitaitojen kehittäminen	Opiskelijan itsearviointin kehittäminen.	1
opiskelijoiden näyttöperehdytys	Opiskelijoiden perehdyttäminen näyttöihin vaatii selkeästi tehostamista	1
näyttötutkintoperäisten näyttöjen kokeilu	Kokeiluluvan saaminen näyttötutkintoperäisiin näyttöihin saatava pian.	1
työelämän edustajien näyttöperehdytys ja osallistuminen	Jatkossakin tulee perehdyttää työpaikkaohjaajia sekä ammattiosaamisen näyttöihin että näyttötutkintojärjestelmään.	1

3.6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISHAASTEITA

Koulutuksen järjestäjän arviointikäytäntöjen kehittämisprojektit ovat kehittäneet näytöissä tarvittavia yhteistyömalleja, verkostoja ja opetussuunnitelmia huomioimaan paremmin ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto. Pääpaino projekteissa on ollut työelämäyhteistyön ja opetussuunnitelmien kehittäminen.

Hyvien näyttökäytäntöjen levittämisprojektit ovat jalkautuneet alueiden ja eri alojen oppilaitoksiin ja levittäneet edelleen aikaisemmissa projekteissa tuotettuja hyviä näyttökäytäntöjä. Haasteeksi on noussut joillakin aloilla opettajien muutosvastarinta, mikä on kuitenkin vähentynyt tiedon ja ymmärryksen lisääntymisen myötä. Näyttöjen vastaanotto työelämässä ja opiskelijoiden kohdalla on pääsääntöisesti innostunut.

Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektit ovat keskittyneet arviointiaineistojen keräämiseen kansallista oppimistulosten arviointia varten. Käytännössä on tehty myös paljon näyttöihin liittyvää tiedotus- ja koulutustoimintaa. Varsinaisia tulosten analyttisiä arviointoja ei ole ehditty vielä tehdä.

Näyttöjen yhteensovittamisprojektit ovat testanneet ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen näyttöjen yhteensovittamista. Näyttöaineistojen ja lomakkeiden yhteensovittaminen onnistuu helposti, mikä on etenkin työnantajien kannalta selkeyttä näyttöihin tuova etu.

Keskeisinä kehittämisalueina nousevat esille työelämän edustajien näyttöperehdytys ja näyttöjärjestelmän kehittämiseen ja toteutukseen osallistuminen, näyttömateriaalien ja ohjeistojen kehittäminen (laatu, määrän optimointi), oppilaitosten välinen ja alueellinen yhteistyö sekä opetussuunnitelmien ja näyttöjen yhteyden kehittäminen. Jälkimmäisessä on kyse sekä opetussuunnitelmien kehittämisestä siten, että niissä huomioidaan näytöt ja niissä tarvittava osaaminen, että opetussuunnitelmien noudattamisesta ja kehittämisestä yleensä.

Projekteissa havaittujen kehittämisalueiden lisäksi yhtä olennaista näyttöjärjestelmän kehittämisen kannalta on paikantaa kehittämisalueita, joita projekteissa on nostettu esille vain vähän tai ei lainkaan. Vain muutamissa projekteissa esille nousseita, mutta olennaisia kysymyksiä ovat ainakin:

- näyttöjen ja niiden mittaamien oppimistulosten analyttinen arviointi
- oppimistulosten ja työssä vaadittavan osaamisen vertailu
- näytöissä esille tulevan osaamisen ja työssä vaadittavan osaamisen vertailu

Mielenkiintoista tuloksissa on esimerkiksi se, että opetussuunnitelman ja näytön välisen yhteyden kehittäminen nousee vahvasti esille, mutta näiden kahden ja työelämän vaatimusten ja työssä tarvittavan osaamisen vertailu ei kovinkaan paljoa. Osasyynä saattaa olla se, että projektit ovat pääsääntöisesti oppilaitosten ja ammatillisen koulutuksen edustajien vetämiä, jolloin työelämänäkökulma jää kehittämistoiminnassa ohuemmaksi. Projekteissa oli toki mukana työelämän edustajia projektien ohjausryhmissä, mutta heidän roolinsa tuntui olevan painottunut näyttöjen käytännön toteutusten yhteistyötahona toimimiseen. Koulutuksen työelämävastaavuuden arviointi on toisaalta erittäin vaativa tehtävä, johon työnantajillakaan ei ole resursseja tai osaamista. Kehittämisalueellehan sijoittuu OPH:n laajempi näyttötuloksiin pohjautuva kansallinen tutkimus, mutta teema-alue vaatisi ehkä vielä lisäpanostusta ja uudentyyppisten työelämälähtöisten kehittämis- ja arviointiprojektien lisäämistä.

Näyttöjen ja OPS:n vertailu työelämän osaamisvaatimuksiin oli asetettu tavoitteeksi muutamissa arvioitavissa projekteissa, mutta näiden käytännön toteutus jäi tekemättä tehtävän vaativuuden ja resurssipulmien takia.

Seuraavassa on listattu joitakin arvioinnista nousevia yleisiä johtopäätöksiä ja haasteita näyttöjen jatkokehittämiselle.

- projektit on pääsääntöisesti toteutettu ja dokumentoitu raporttien perusteella huolellisesti (pöytäkirjat, ohjausryhmät, laadunvarmistus, nimilistat osallistujilta jne.), toisaalta joissain tapauksissa projektihallinnointi, verkostoituminen ja projektin omien toimijoiden perehdyttäminen ja koulutus on vienyt melko paljon resursseja varsinkin ensimmäisen syksyn aikana
- toisaalta etenkin verkostot ja ohjausryhmät sekä toimijoiden jalkautuminen ovat tuottaneet hyviä tuloksia, joilla voi olettaa olevan pysyvyyttä
- projektien yhteistyö ja/tai aikaisempien projektien tulosten hyödyntäminen on varsin vähäistä, ja sitä tapahtui vain muutamissa projekteissa.
- OPH:n koulutustilaisuudet ja verkostotapaamiset toisaalta tukivat hyvin projektien yhteistyön kehittämistä
- suurin ongelma ja haaste tuntuu olevan työnantajien mukaan saanti ja yhteistyö. Pääsyyinä ovat työnantajan kiireet ja resurssipula, mutta myös opettajien asenteet (arviointivastuun luovuttaminen työpaikalle hankalaa, työpaikan arviointiosaamisen kyseenalaistaminen), joka on johtanut mm. siihen, että näyttöjä pyritään järjestämään oppilaitoksissa työpaikkojen sijasta.
- oppilaitosten ja opettajien sitoutumisessa on havaittu joitakin ongelmia, samoin OPS:ien hyödyntämisessä ja niiden roolin ymmärtämisessä joissakin oppilaitoksissa.
- näyttöjen kehittämisen haasteena on edelleen OPS:n, näytön ja työelämässä tarvittavan osaamisen suhde
- laajemmin on haasteena se, kuinka teoriaopetus, työssäoppiminen ja näytöt integroidaan yhteen oppimista tukevaksi kokonaisuudeksi
- näyttöjärjestelmän levitys ja käyttöönotto on edistänyt välillisesti opetuksen kehittämistä ammatillisessa koulutuksessa, mikä näkyy mm. opetussuunnitelmien ja opettajien pedagogisen ajattelun kehittämisessä sekä koulutuksen ja työelämän lähentymisessä
- oppilaitosten resurssit ovat jatkossa haaste, kun ESR-rahoitus päättyy, ellei resursseja osata kohdentaa uudelleen perinteisestä arvioinnista näyttöpohjaiseen arviointiin.

Lähde:

Nyyssölä, Niina (2003), Näytöt toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Raportti projektin etenemisestä vuonna 2002. Opetushallitus.

OPETUSHALLITUS

Opetushallitus/kirjasto
PL 380
00531 Helsinki
puhelinvaihte (09) 774 775
faksi (09) 774 7 7865
www.edu.fi/julkaisut

Euroopan sosiaalirahasto, ESR,
edistää työllisyyden kehittämistä
tukemalla työllistettävyyttä,
yrittäjyyttä, sopeutumiskykyä
ja tasa-arvoa sekä investoimalla
henkilöresursseihin.

ISBN 978-952-13-3523-5

9 789521 335235